

Week 1 | les 1 | ankerverhaal

de standaardtaal	het dialect
de taal van een land	de taal van een streek

abrupt	allengs
heel plotseling	langzamerhand

Week 2 | les 6 | ankerverhaal

de uitdrukking

het spreekwoord   het gezegde

walgen van	lyrisch zijn over
iets heel vies vinden	iets heel geweldig vinden

Script

Ik zei net iets in **het dialect**. Het dialect is de taal die in een bepaalde streek wordt gesproken, bijvoorbeeld Limburgs, Brabants, West-Fries, Twents of Amsterdams. Een dialect hoort dus bij een bepaald gebied, een bepaalde streek. Al die dialecten zijn vormen van het Nederlands. Nederlands is de officiële taal van het hele land, het is **de standaardtaal**. Dit is de taal die bijvoorbeeld gebruikt wordt in de krant, op de televisie en in je taalboek. De standaardtaal is hetzelfde voor heel Nederland en wordt in het hele land gebruikt. In Friesland is er nog een tweede officiële taal: het Fries. De dialecten horen bij een bepaalde streek. [Illustreer dit tot slot nogmaals met een woord of zin in dialect naast een woord of zin in de standaardtaal.]

Script

Ik stopte **abrupt**, dat betekent: heel plotseling. Eerst liep/rende ik, toen stond ik opeens stil, dat was dus abrupt. [Loop/ren een stukje door de klas, minder langzaam vaart, tot u helemaal stilstaat.] Het tegenovergestelde van abrupt, heel plotseling, is **allengs**. Ik minderde net allengs vaart: ik ging steeds langzamer lopen tot ik helemaal stilstond. Het ging langzamerhand, het ging allengs. Allengs en abrupt zijn dus elkaars tegengestelde: allengs betekent geleidelijk, langzamerhand, en abrupt betekent heel plotseling, van het ene moment op het andere.

Script

Het is zo stil dat je een speld kunt horen vallen. Dat is **een uitdrukking**. Een uitdrukking is een vast groepje van woorden of een zin met een figuurlijke betekenis. Je zegt niet: het is zo stil dat je een paperclip kunt horen vallen.

Een spreekwoord en gezegde zijn twee voorbeelden van uitdrukkingen. Het zijn allebei groepjes woorden of zinnen met een figuurlijke betekenis.

Wat is nu het verschil tussen een spreekwoord en een gezegde? [Het is niet de bedoeling dat de kinderen antwoorden, u stelt deze vraag aan uzelf.] Een spreekwoord is een zin die altijd in dezelfde vorm voorkomt met een figuurlijke betekenis, meestal wordt er een wijsheid verkondigd. Bijvoorbeeld: spreken is zilver, zwijgen is goud. In een spreekwoord verandert niets aan de volgorde van de woorden.

Een gezegde is een vast groepje van woorden met een figuurlijke betekenis. De vorm is alleen iets minder vast dan bij het spreekwoord. Bijvoorbeeld: met hart en ziel of bij de hand. Je gebruikt deze gezegdes, dit groepje woorden met een figuurlijke betekenis, altijd in een zin.

Script

Ik zou mijn lievelingsgerecht wel elke dag kunnen eten. Ik **ben** er helemaal **lyrisch over!** [Kijk er lyrisch bij.] Als je ergens lyrisch over bent, vind je het helemaal fantastisch en geweldig. Er is ook eten dat ik absoluut niet lekker vind. Dat is [vul hier iets in]. Dat vind ik zo vies, ik **walger van**. [Kijk er walgend bij.] Als je ergens van walgt, vind je het heel erg vies of heel erg vervelend. Ergens lyrisch over zijn, iets helemaal fantastisch en geweldig vinden, en ergens van walgen, iets heel erg vies of vervelend vinden, zijn tegengestelden.

Script

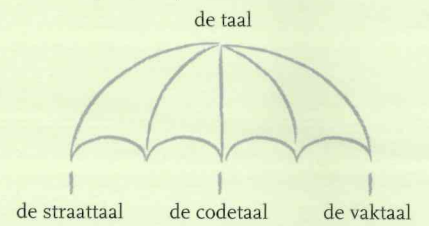
Deze zin staat in **codetaal**. Een ander woord voor de codetaal is de geheimtaal. [Schrijf op het bord 'fractuur' en 'doekoe'.] Fractuur is een woord uit **een vaktaal**. De vaktaal is de taal die mensen met hetzelfde beroep (vak) met elkaar gebruiken. Deze vaktaal, taal die mensen met hetzelfde vak gebruiken, wordt gebruikt door artsen in het ziekenhuis, maar er bestaat ook vaktaal in de sportwereld (bijvoorbeeld intikkertje) en vaktaal op school (bijvoorbeeld RT). Doekoe komt uit **de straattaal**. Straattaal is een soort jongerentaal. Straattaal heeft eigen woorden en zinnen. [Noem eventueel hedendaagse straattaal.] De codetaal, de geheimtaal, de vaktaal, de taal die mensen met hetzelfde beroep (vak) gebruiken en straattaal, jongerentaal met eigen woorden en zinnen, zijn soorten talen.

Script

Deze reizen zie ik als **een verrijking** van mijn leven. Iets is een verrijking als het wat toevoegt aan je leven. Het voegt toe dat ... [geef redenen]. Volgend jaar kan ik niet meer op reis. Dat zie ik als **een verarming** van mijn leven. Iets is een verarming als iets een verslechtering van je leven is. Het is een verslechtering, omdat ... [geef redenen]. De verarming, dat wat een verslechtering is in je leven en de verrijking, dat wat iets toevoegt in je leven, zijn* tegengestelden.

Week 3 | les 11 | ankerverhaal

de verrijking	de verarming
waar je beter van wordt	waar je slechter van wordt